

Évközi 24. vasárnap

Róm 14,7-9

Életünkben és halálunkban az Úréi vagyunk

⁷Senki közülünk nem él önmagának, és senki nem hal meg önmagának. ⁸Míg élünk, Istennek élünk, s ha meghalunk, Istennek halunk meg. Tehát akár élünk, akár meghalunk, az Úréi vagyunk. ⁹Krisztus ugyanis azért halt meg és támadt fel, hogy halottak, élőknek ura legyen.

A pogánykeresztény közösségekben a rabszolgáknak nem lehetett önálló erkölcsi tudatuk. Amit a tulajdonosuk kért tőlük, annak követése élet és halál kérdése volt. A gazdagok gyakorta függtek a római hivatalnokoktól, azok pedig a politikusoktól, akik pillanatnyi érdekeik alapján alakítottak ki az etikus magatartást. Az átfogó vezérelvként követett erkölcsi magatartás tehát kevés ember sajátja lehetett. Főleg így volt ez Rómában, ahol a hatalmi központ közelsége miatt sokan ki voltak téve a politikai széljárás szeszéjeinek. Árulóból gyakran lett hős, és az akit egyik nap még a haza atyjának deklaráltak, másnap Róma főellenségeként vált híressé. A bűnököt legtöbb esetben nem bűnbánattal, hanem az illetékes istenség kiengesztelésével próbálták rendezni. E háttér nem kedvezett az emberek önálló erkölcsi értékrendjének kialakításában.

Pál megtérésének erkölcsi következménye, hogy a rabbinikus aprólékos kazuisztikát alárendelte egy másik globális rendszernek, amelynek alapja Krisztus szeretete volt, és valamilyen módon azonosult Jézus rabbinizmus-kritikájával is. A másik forrás a sztoikus erkölcsprédikációk és etikai tanítások erénytanának felvétele volt az etikai programba. Számptalan sztoikus erény- és bűnkatalógust olvashatunk Pál leveleiben, és mi sem bizonyítja jobban, hogy a sztoikus hatásokat már az ókorban is észlelték, hogy a Pálra vonatkozó apokrif irodalomban megteremtették a kapcsolatot Seneca és Pál között számos fiktív levél formájában.

Pál sem talál más megoldást az erkölcsi értékrend alapjainak megteremtésére, mint mindenkit szembesíteni Isten ítéletével. A zsidóságban ismert volt a végítélet napja, a Jahve napja, amelyen mindenkinek Isten elé kell állnia tetteivel. Az igen összetett keresztény közösségnek feltehetően nem volt minden kérdésre kialakított keresztény etikai kódexe, hanem a megkeresztelteknek életmódjuk és lehetőségeik szerint, saját maguknak kellett kialakítani az erkölcsös életet. Ez rétegenként más és más viselkedési módokat eredményezett.

Pál mindössze azt akarta, hogy az emberi szempontokat erkölcsi döntéseik esetében szorítsák háttérbe és gondoljanak arra, hogy Isten miként ítélné meg őket. Ami tetteikben Isten dicsőségét szolgálja, az számít eligazításnak. Erősíti azt az általános elvet is, hogy cselekedeteiket ne egyéni haszonkeresés motiválja, hanem a közösség java. Erre utal a „senki sem él önmagának” (7. v.) mondat, hanem kötelezettségei vannak embertársaival és a keresztény közösséggel szemben.

Az európai közgondolkodás a felvilágosodás korától kezdve egyre szélesebb körben lázadt fel a keresztény etika ellen. Ezek nem mindegyike volt a bibliai gondolkodás terméke, hanem számos esetben arra szolgált, hogy a fennálló rendet konzerválja, és bizonyos privilégiumokat erkölcsi motiválással támogasson. A II. világháború idején kialakult ideológiák az etikát véglegesen igyekeztek elszakítani keresztény és vallási alapjaitól. Az ateizmus hatására a háború és a politikai propaganda céljainak megfelelően széles tömegekben rombolták le a keresztény és vallásos etikai normákat. A nagy ideológiák, a fasizmus és a kommunizmus után zűrzavar és vákuum maradt. De a fogyasztói társadalom sem érdekelt abban, hogy az emberek önállóan és piaci érdekektől függetlenül döntsenek. A liberális gondolkodás manapság a piaci fejlődés egyik legnagyobb akadályát a történelmi vallási közösségek összetartó erejében látja. A piaci menedzsereket sok esetben agymosásnak vetik alá, hogy csak a vállalat és a piac érdekei szerint éljenek és gondolkodjanak. Ezt a gondolkodást hirdetik a reklámok is. Ebben a környezetben sem marad más hatásos eszköz, mint figyelmeztetni, egyikünk sem éljen önmagának, és ne feledkezzünk meg arról, hogy mindannyiunknak az Úr elé kell állnunk számot adva életünkről.